

„Boldogok az irgalmasok, mert majd nekik is irgalmaznak” (Mt 5,7)

Ferenc pápa 2015. december 8-án az Irgalmasság szent évét hirdette meg.

A zsidók minden ötvenedik évben megfűjták a kürtöt (*jobel*), amely felszólította őket (*jobil*), hogy tartsanak szentévet. Ebben az esztendőben helyre kellett állítaniuk jó kapcsolatukat Istennel, a felebarátaikkal és a teremtett világgal. Ezért ilyenkor többek között elengedték az adósok tartozását, különleges segítséget nyújtottak a nyomorgó embereknek, és felszabadították a rabszolgákat. Jézus Krisztus azért jött, hogy meghirdesse és elhozza az Úr kegyelmének végleges időszakát, hogy elhozza a jó hírt a szegényeknek, a szabadulást a foglyoknak, a látást a vakoknak és a szabadságot az elnyomottaknak (vö. *Lk* 4,18-19). (Ferenc pápa üzenete a XXXI. krakkói ifjúsági világtalálkozóra) Ebben a kegyelmi esztendőben nekünk kell hirdetni a szabadulást a modern társadalom új rabszolgaságában sínylődőknek, **visszaadni azok látását, akik nem látnak, mert csak magukra gondolnak**, és visszaadni azok méltóságát, akiket megfosztottak tőle. Ebben az évben a Szent Kapu, az Irgalmasság Kapuja lesz. Ha valaki átlép rajta, megtapasztalja a vigasztaló, megbocsátó és reményt adó Isten szeretetét. (Ferenc pápa: Az irgalmasság arca)

Irgalmasság: 1. Isten tulajdonságainak egyike. - 2. erkölcsi erény, mely képessé tesz a segítségnyújtásra akkor is, amikor az igazságosság és a jog alapján az nem várható el. Készség a megbocsátásra.

Irgalmasság testi cselekedetei: a *Mt* 25,34-40: fölsorolt 6 jócselekedethez (éhezőknek enni adni, szomjazókat inni adni, vándorokat (hontalanokat) befogadni, ruhátlanokat öltöztetni (szegényeket felruházni), betegeket meglátogatni (ápolni), börtönben (fogságban) lévőket felkeresni) a 12. sz: járult a 7.: halottakat eltemetni.

Irgalmasság lelki cselekedetei: bűnösöket jóra inteni, tudatlanokat tanítani, kételkedőknek jó tanácsot adni, szomorúakat vigasztalni, bántalmakat (igazságtalanságokat) békével tűrni, ellenünk vétőknek megbocsátani, élőkért és holtakért imádkozni. (Vö. Magyar Katolikus Lexikon)

Magbocsátani a bántásokat, türelmesen elviselni a kellemetlen személyeket stb. stb. és az irgalmasság további cselekedetei: **itt lehet lemérni, mennyire vagyunk Jézus hiteles tanítványai**, itt mutatkozik meg szavahihetőségünk. Mindig válasszatok egyet-egyét az irgalmasság testi és lelki cselekedetei közül, amit abban a hónapban gyakorolni fogtok. (Ferenc pápa üzenete a XXXI. krakkói ifjúsági világtalálkozóra) Fedezzük fel újra, hogy az is az irgalmasság cselekedete lehet:

Ha pl. nem vagyunk cinkosok, s rászólunk arra, aki bűnt követ el vagy határt állítunk annak, aki rombol és bánt másokat.

Ha elmegyünk a falunkban élő ismerősök temetésére, ha rendszeresen Szentmisét iratunk pl. elhunytjainkért.

Ha újra tudatosítjuk az ősi bölcsességet: hospes venit, Christus venit (ha vendég érkezik, Krisztus érkezik) és lesz időnk a váratlan emberekre és váratlan segítségnyújtásra, akár csak arra, hogy megvigasztaljunk egy szomorkodót stb. (Farkas L.)

Ha meghalljuk a legsanyargatottabb szegény, a Föld kiáltását és áttérünk a pazarlásról, javaink másokkal való megosztására (Ferenc pápa, *Laudato si*). Konkrét példája lehet ennek a Szent Egyed Közösség programja, melynek keretében pl. egy ifi csoport fejenként havi 500-1000 Ft-os adománnyal „örökbe fogadhat” egy Harmadik Világban élő szegény gyermeket, akinek az alap-létfeltételeit (pl. étkezés) sőt egészségügyi ellátását, taníttatását is ebből a számunkra neveltséges felajánlásból a Szent Egyed Közösség biztosítja, s küld a gyermekről egy fotót, hogy imával is követhessük fejlődését. Csak vigyázzunk, nehogy jótékonyságnak, kegyadománynak tartsuk, amivel az igazságosság alapján tartozunk a szegényeknek, ugyanis Aranyszájú Szent János szavai szerint a gazdagok feleslege a szegények tulajdona.

Isten irgalma az Ő feltétel nélküli szeretete. Nem kell hőstettekkel vagy teljesítményekkel rávennünk Istent, hogy az Ő természete (irgalma) szerint cselekedjen. (Farkas L.)

A héber Bibliában több szó is van, amely irgalmasságot jelent. Ezek a „hesed”, „rahamim” és a „nahum”. Mindhárom görögre az „eleos” szóval van fordítva, amelyet mi a *Kyrie eleison* imából ismerünk.

1. Hesed: Isten **szövetségi hűségét** jelenti, hűségét az ő ígéreteihez: „*Mert a hegyek eltűnhetnek, és a halmok meginoghatnak, de kegyelmem nem tűnik el tőled, és békeszövetségem nem inog meg – mondja a te könyörülő Urad*”. (Iz 54,10) Isten hűséges marad szövetségéhez és ígéreteihez az emberek minden hűtlensége ellenére. Tehát egy feltétlen szeretetről van szó. (Kiv 32-34.)

2. Rahamim: Ez a szó gyakran együtt fordul elő a „hesed”-del, de **nagyobb az érzelmi töltete**. Szó szerint az **anyaméhet, a belső részeket** jelenti. Az irgalmasság vagy az együttérzés itt átélt szeretet. Egy anya szeretete gyermeke iránt, mint az Izajás könyve 49,15-ben: „*Megfeledkezhet-e csecsemőjéről az asszony, nem könyörül-e méhe magzatán? Még ha az meg is feledkeznék, én akkor sem feledkezem meg rólad!*” (Részletek az Irgalmasságról nevezett Merav nővér OCD, Lisieux 2015 gondolataiból)

Ahogy az anyaméh magába veszi a gyermeket, Simone Weil szerint a szeretet ott kezdődik, hogy az ember kinyitja a szemét és engedi, hogy belehatoljon a másik szenvedése, fájdalma annyira, hogy nekem is fájjon. Utána ezen a közös fájdalomon próbál a szeretet enyhíteni. (Székely, *Az Újszövetség teológiája*, Bp. 2003, 168.)

3. A „rahamim” szó gyakran társul a „hanan” szóval, amely többet fejez ki, mint egy érzelem, ez egy **jóakaró cselekvés** (Zsolt 116,5).

Isten Irgalmasként nyilatkoztatja ki a nevét.

A Bibliában az irgalmasság sokkal több, mint Isten szeretetének egy aspektusa. A *Kivonulás* könyvében Isten három alkalommal

nyilatkoztatja ki nevét, és tudjuk, hogy a Bibliában a név a lényeket fejezi ki. Az első a Kivonulás könyve 3,14-ben található: „*Én vagyok az, aki vagyok*”, a második a Kivonulás könyve 33,19-ben: „*Neked megmutatom egész jószágomat, és kimondom előtted az Úr nevét, mert könyörülök azon, akin akarok, és kegyes vagyok az iránt, aki nekem tetszik*”. Ennek a versnek a ritmusa ugyanolyan, mint a 3,14-é, csupán a létige nyer helyettesítést könyörülettel és kegyességgel. **Elmondhatjuk, hogy „lenni” Isten számára annyit jelent, mint „könyörülni” és kegyesnek lenni.** És a harmadik alkalom a Kivonulás könyve 34,5-6-ban nyilatkoztatja ki a nevét az Isten: „*Amikor az Úr leszállt a felhőben, Mózes odaállt mellé, és kiáltotta az Úr nevét. Amíg az Úr elvonult előtte, ezt mondta: »Uralkodó Úr, irgalmas és kegyes Isten, hosszan tűrő, nagy könyörületességű és hűségű«*” Isten nevének meghirdetésében, amikor Mózes előtt elhalad, ott találjuk a három szót, amely a héberben az irgalmat kifejezi: „*raham*”, „*nahum*” és „*hesed*” irgalmként, jóakaratként és kegyelemként fordítva.

Amint mondtuk, Isten irgalmassága ő maga. Isten számára annak lenni, aki ő, annyi, mint kegyesnek és irgalmasnak lenni. De ez az, ami az emberben is a beteljesülés. A megbocsátás - ami az alábbi ige szerint Isten irgalmának csak a bevezetője - teszi lehetővé, hogy kegyelemmel és irgalommal koronázza az embert:

„*Aldjad, lelkem, az Urat, egész bensőm az ő szent nevét. Ő megbocsátja minden gonoszágodat, ő meggyógyítja minden betegségedet; Ő megóvja életedet a pusztulástól, irgalommal és kegyelemmel koronáz meg téged.*” Zsolt 103

Az Isten képmására teremtett emberek arra hivatottak, hogy osztozzanak Isten dicsőségében, hogy megkoronáztassanak az ő dicsőségével. Ami emberré teszi az embert, az az, hogy részt vegyen Isten életében, az ő irgalmában, s így az ő irgalmával koronázott ember a beteljesült ember. (Részletek az Irgalmasságról nevezett Merav nővér OCD, Lisieux 2015 gondolataiból)

Ellenünk vétőknek megbocsátani:

Ahhoz, hogy részt vehessünk ebben az új életben, Istenben, nekünk is meg kellene bocsátanunk, és erre hív meg bennünket Jézus, hogy utánozzuk az Atyát és legyünk irgalmasak, mint Ő. A Máté evangéliuma 18,23-34-ben, a könyörtelen szolgáról szóló példabeszédben az úr ezt mondja: „*Te gonosz szolga! Én az egész tartozást elengedtem neked, mert kértél engem. Nem kellett volna neked is megkönyörülnöd szolgatársadon, ahogy én megkönyörültem rajtad?*” Isten irgalmasságában részesülni magában foglalja, hogy én is irgalmasságot cselekszem. Jézus arra hív, hogy osztozzunk ebben az isteni életben. (Részletek az Irgalmasságról nevezett Merav nővér OCD, Lisieux 2015 gondolataiból)

Az irgalmasság cselekedetei közül az egyik legnyilvánvalóbb, de talán a legnehezebb végbevinni, a megbocsátás a minket megbántóknak, megsértőknek, azoknak, akiket ellenséggként tartunk számon.

Az egyetlen út, amely legyőzi a rosszat, az irgalom útja. Az igazságosság szükséges, ám egymagában nem elegendő. Az igazságosságnak és az irgalomnak együtt kell járnia. (Ferenc pápa üzenete a XXXI. krakkói ifjúsági világtalálkozóra) Kísértés, hogy mindig és csakis az igazságosságot keressük, elfeledtette velünk, hogy az irgalmasság az első, szükséges és kihagyhatatlan lépés. Szomorú dolog látni, hogy kultúránkban milyen gyors ütemben halványul el a megbocsátás. Itt az idő, hogy visszatérjünk a lényeghez, hogy viseljük testvéreink gyöngeségeit és nehézségeit. (Ferenc pápa: Az irgalmasság arca)

„*A megbocsátás... nélkülözhetetlen a szív derűjének eléréséhez. A bosszú, a düh, az erőszak és a megtorlás elvetése a boldog élet elengedhetetlen feltétele.*” (Misericordiae Vultus, 9). Az irgalmasságról szóló példabeszédekben Jézus kinyilatkoztatja Isten természetét. Olyan atyához hasonlítja, aki mindaddig fáradhatatlan, amíg irgalmassággal és együttérzéssel le nem győzi az ellenkezést és fel nem oldja a bűnt. Isten irgalmassága az ő irántunk viselt felelőssége. Boldognak, örvendezőnek és derűsnek kíván látni bennünket. „*A nap ne nyugodjék le haragotok fölött*” (Ef 4,26). (Ferenc pápa: Az irgalmasság arca)

Ha egy testvérrel távollétében rosszat mondunk, rossz fényben tüntetjük fel, akkor meggyalázzuk a becsületét és a pletyka áldozatává tesszük. Nem ítélni és el nem ítélni pozitív értelemben azt jelenti, hogy észrevesszük a jót másokban, és nem gyötörjük töredékes ítéletünkkel és feltételezett mindentudásunkkal... (Ferenc pápa: Az irgalmasság arca)

Elismerni, hogy rászorulunk Isten irgalmára: Szeretnék itt emlékeztetni arra a két gonosztevőre, akiket Jézussal egyszerre feszítettek keresztre: egyikük gőgös, nem ismeri el bűnösségét és kineveti az Urat. A másik azonban beismeri, hogy téves úton járt és ezekkel a szavakkal fordul az Úrhoz: „*Jézus, emlékezzél meg rólam országodban*”. Jézus végtelen irgalommal pillant rá és így válaszol: „*Még ma velem leszel a Paradicsomban*” (vö. Lk 23,32.39-43). Vajon a kettő közül melyikkel azonosulunk? A gőgös latorral, aki nem ismeri be vétkeit? Vagy a másikkal, aki elismeri, hogy szüksége van az isteni irgalomra, és teljes szívvel kéri azt? (Ferenc pápa üzenete a XXXI. krakkói ifjúsági világtalálkozóra)

Hinni Isten irgalmában: Zakeus rossz híre miatt nem is mehetett a Mester közelébe, de a Jézussal való találkozás megváltoztatja az életét. Nem volt könnyű számára, szembe kellett néznie néhány akadállyal.

Az első az alacsony termete: Zakeus nem láthatta a Mestert, mert kicsi volt. Ma is fenyegethet minket az a veszély, hogy távol maradunk Jézustól, mivel nem érezzük magunkat nagynak, mivel alacsony az önértékelésünk. Ez nagy kísértés, mert nemcsak az önbecsülésünkről szól, hanem a hitünket is érinti. Hiszen a hit azt mondja nekünk, hogy „*Isten gyermekei*” vagyunk, mégpedig „*valóságosan*” (1Jn 3,1): az ő képére teremtettünk. Ez a mi „*termetünk*”, ez a mi spirituális identitásunk: Isten szeretett gyermekei vagyunk, örökre. Így megértitek, hogy önmagunk el nem fogadása, az elégedetlenség és a negatív gondolkodás azt jelenti, hogy nem ismerjük legigazibb valónkat: olyan ez, mintha elfordítanám a fejem, amikor Isten rám akar tekinteni, mintha kitörölném az álmot, amelyet rólam szőtt. (Ferenc pápa homíliája a Krakkói IVT zárómiséjén 2016. július 31-én)

Isten úgy szeret minket, ahogy vagyunk, és semmilyen bűn, gyarlóság vagy hiba miatt nem gondolja meg magát. Jézus számára – erről tanúskodik az evangélium – senki sem alacsonyrendű vagy távoli, senki sem jelentéktelen, hanem mindannyian kedvencek és fontosak vagyunk: te fontos vagy! Isten számít rád, azért, ami vagy, és nem azért, amid van: az ő szemében semmit sem számít a ruha, amelyet hordasz, vagy a mobiltelefon, amelyet használ; nem érdekli, hogy divatosan öltözködsz-e; te érdekléd őt, úgy, ahogy vagy! Az ő szemében értékes vagy, és értéked felbecsülhetetlen! (Ferenc pápa homíliája a Krakkói IVT zárómiséjén 2016. július 31-én)

Amikor az életben megesis velünk, hogy lehorgasztjuk fejünket, ahelyett, hogy felemelnénk, segíthet nekünk ez az igazság: Isten hűséges az irántunk való szeretetében, sőt makacsul az! Segíthet nekünk, ha arra gondolunk, hogy ő jobban szeret minket, mint ahogy mi szeretjük magunkat, hogy jobban hisz bennünk, mint ahogy mi hiszünk magunkban, hogy „*mindig szurkol*” nekünk, mint a legelszántabb szurkoló. Mindig reménykedve vár minket, akkor is, amikor szomorúságunkba zárkozunk s elszenvedett sérelmeiken és a múlton töprengünk. De megszeretni a szomorúságot, az nem méltó a mi spirituális termetünkhöz! Sőt az egy vírus, amely megfertőz és lebénít, amely minden ajtót bezár, meggátolja az élet újraindítását, az újrakezdést. Isten viszont makacsul reménykedő: mindig hiszi, hogy fel tudunk kelni, és nem nyugszik bele abba, hogy élettelennek és örömtelennek lásson minket. Uram add, hogy beleszeressek az életembe!” Nem a gyarlóságaimba, melyeket el kell hagynom, hanem az életbe, amely nagy ajándék: arra szolgáló idő, hogy szeressünk és szeretve legyünk... (Ferenc pápa homíliája a Krakkói IVT zárómiséjén 2016. július 31-én)

Kedves fiatalok, ne szégyenkezzetek eléje vinni mindent, különösen a gyengeségeket, a nehézségeket és a bűnöket a

gyónásban: ő képes meglepni titeket, megbocsátásával és békéjével.

Ne féljetez igent mondani neki szívetek egész lendületével, nagylelkűen válaszolni neki, követni őt! Ne engedjétek elaltatni lelketeket, hanem a szép szeretet céljára állítsátok be az irányt, ami lemondást is megkíván, és egy erős nemet a mindenáron való siker doppingjára, a csak önmagunkra gondolás drogjára és a saját kényelmünkre... Milyen nehéz valóban befogadni Jézust, mennyire nehéz elfogadni egy „irgalomban gazdag Istent” (Ef 2,4)!

Akadályozhatnak titeket, megpróbálhatják elhitetni veletek, hogy Isten távol van, merev és érzéketlen, jó a jókkal és rossz a rosszakkal. A mi Atyánk azonban „felkelti napját rosszakra és jókra egyaránt” (Mt 5,45), és az igazi bátorságra hív minket: erősebbnek lenni a rossznál, szeretve mindenkit, még az ellenségeket is. Kinevethetnek titeket, amiért hisztek az irgalmasság szelid és alázatos erejében. Álmodozóknak bélyegezhetnek titeket, amiért hisztek egy új emberiségben, amely őrzi hagyományait önzés és neheztelés nélkül...

Azon a napon a tömeg megítélte Zakeust, felülről lefelé nézett rá; Jézus épp az ellenkezőjét tette: feltekintett rá (Lk 19,5). Jézus tekintete túllép a gyarlóságokon és a személyt látja; nem áll meg a múlt rosszaságánál, hanem meglátja a jövőbeli jót; nem nyugszik bele a bezárkózásokba, hanem keresi az egység és a közösség útját.

Jézusnak ezzel a tekintetével egy új emberiséget építhettek, de ne azt várjátok, hogy jónak mondjanak titeket, hanem a jót önmagáért keressétek, örüljétek a tiszta szív megőrzésének, és békésen harcoljatok a becsületességért és az igazságosságért. Ne álljatok meg a dolgok felszínénél, és ne bízzatok meg a látszat világi liturgiáiban, kerüljétek a lélek kozmetikázását, mely azt szeretné, hogy jobbnak tűnjétek.

Az Úr nem akar csak ebben a gyönyörű városban vagy a szép emlékekben maradni, hanem a **házadba szeretne menni, belakni mindennapos életedet: a tanulást és az első munkaéveket, a barátságokat és a szerelmeket**, a terveket és az álmokat. Mennyire reméli, hogy az összes érintkezés és a mindennapi chatek között az imádság aranyvezetékéé lesz az első hely! Mennyire szeretné, ha igéje mindennap szólhatna hozzád, **ha evangéliuma a tied lenne és gps-ed lenne életed útjain!** (Ferenc pápa homíliája a Krakkói IVT zárómiséjén 2016. július 31-én)

Zakeus neve, annak a kornak nyelvén, Isten emlékeztetét jelentette. Bízunk Isten emlékeztetésében: **az ő memóriája nem „merevlemez”, amely felveszi és megőrzi az összes adatunkat, az ő memóriája az ő együttérző, gyengéd szíve, amely örül annak, hogy véglegesen kitörölheti a rossz minden nyomát. Most mi is próbáljuk meg utánózni Istennek a hűséges memóriáját és megőrizni a jót!** (Ferenc pápa homíliája a Krakkói IVT zárómiséjén 2016. július 31-én)

Tapasztalni Isten irgalmát: Állítsuk újra meggyőződéssel középpontba a **kiengesztelődés szentségét!** (Ferenc pápa: Az irgalmasság arca)

Isten irgalma kézzelfogható, és mindnyájan arra vagyunk hivatottak, hogy személyesen megtapasztaljuk. Amikor tizenhét éves voltam, egy napon, amikor éppen a barátaimmal készültem elmenni valahova, úgy döntöttem, hogy előbb betérek a templomba. Ott találtam egy papot, aki különös bizalmat ébresztett bennem, és vágyat éreztem rá, hogy megnyissam a szívemet egy szentgyónásban. Az a találkozás megváltoztatta az életemet! Felfedeztem, hogy amikor alázattal és őszintén megnyitjuk a szívünket, nagyon kézzelfogható módon tudjuk megtapasztalni Isten irgalmát. Biztos voltam benne, hogy ennek a papnak a személyében Isten már ott várt rám, még mielőtt megtettem volna az első lépést, hogy bemenjek a templomba. Mi keressük őt, ám ő mindig megelőz bennünket, mindig keres és elsőként ő talál ránk. Talán van olyan köztetek, akinek valamilyen teher van a lelkén: ezt követtem el, azt követtem el... Ne féljetez! Ő vár rátok! Ő édesapa: mindig vár ránk! Milyen szép a szentgyónásban átérezni az Atya irgalmas ölelését, felfedezni, hogy a gyóntatószék az irgalmasság helye, s engedni, hogy megérintsen az Úr irgalmas szeretete, amely mindig megbocsát nekünk! (Ferenc pápa üzenete a XXXI. krakkói ifjúsági világtalálkozóra)

IRGALOM ÉS IGAZSÁG: Zsoltárok könyve 85,11-ben ezt olvassuk: „Az irgalom és igazság egymásra lelnek, csókot vált az igazságosság és a béke”. „Az Úr minden útja irgalom és igazság” (Zsolt 25,10). Isten igazságossága is irgalom és irgalma is igazságosság. Isten nem úgy irgalmas, hogy bűnpártoló, mindent elnéző, erélytelen anya-isten lenne; és nem úgy igazságos, hogy méltányosságot nem ismerő, könyörtelen atya-isten lenne. Isten igazságossága is irgalom, mert megtisztel minket azzal, hogy irgalmából megadja a lehetőséget, hogy kijavítsuk, amit hibáztunk, de irgalma is igazságosság, mert, amit nem tudunk már soha helyrehozni vagy visszafizetni, vagy amit elenged nekünk, annak Ő maga fizette ki súlyos árát, Fiának, Jézus Krisztusnak kereszthalálával és feltámadásával.

Az igazságosság és az irgalmasság nem egymással ellentétes értékek, hanem egy és ugyanazon valóság két fokozatosan kibontakozó dimenziója. Az igazságosságon értjük azt, hogy mindenkinek meg kell adni azt, ami neki jár, továbbá Isten parancsolataival összhangban álló magatartást is értenek rajta. Gyakran ez legalizmushoz vezetett, elhomályosítva az igazságosság eredeti értelmét, ami a Szentírásban lényegében az Isten akaratára való bizalomteljes ráhagyatkozás. (Ferenc pápa: Az irgalmasság arca)

Az irgalmasság nem ellentét az igazságossággal, hanem Istennek a bűnös iránti magatartását fejezi ki, mellyel további lehetőséget nyújt számára a megfontolásra, megtérésre és hitre. Ozeás próféta példája segít megértenünk, hogyan haladja meg az irgalmasság az igazságosságot. (Oz 11,8-9): „*Elvethetek-e, mint Admát, olyanná tehetlek-e, mint Cebojimt? Szívem elváltozott, egész bensőm remeg. Nem hagyom, hogy fellobbanjon haragom: Efraimot nem pusztítom el többé, mert Isten vagyok, nem ember; a körödben élő Szent, és nem szeretem a pusztítást*”. Szent Ágoston – a próféta szavait magyarázva – a következőket mondja: „**Isten könnyebben fékezi meg a haragot, mint az irgalmasságot.**” És valóban így van: Isten haragja csak egy pillanatig tart, irgalmassága pedig örökkévaló. (Ferenc pápa: Az irgalmasság arca)

Ha Isten megállna az igazságosságnál, már nem Isten lenne, csak olyan, mint bármelyik ember, aki a törvényre hivatkozik. Az igazságosság önmagában nem elegendő; pusztán a törvényre hivatkozás kockáztatja a törvény megsemmisítését. Ez azonban nem jelenti az igazságosság leértékelését vagy fölöslegessé tételét. Épp ellenkezőleg: **aki vétkezik, annak számításra kell a büntetésre.** Ez azonban nem a vég, hanem a megtérés kezdete, mert tapasztalhatóvá válik a megbocsátás gyengédsége. Isten nem veti el az igazságosságot, hanem egy magasabb rendű eseménybe burkolja, melyben megtapasztalhatóvá válik az igazi igazságosság alapja, vagyis a szeretet. (Ferenc pápa: Az irgalmasság arca)

A **bűcsú** is azt jelenti, hogy a bűneinkre adott megbocsátásnak Istennél nincsenek határai. Tapasztaljuk a bennünket akadályozó bűn hatalmát. A megbocsátás ellenére életünkben hordozzuk bűneink következményeinek ellentmondásait. A kiengesztelődés szentségében Isten megbocsátja a bűnöket és azokat valóban eltörli; a **bűneink által magatartásunkban és gondolatainkban hagyott negatív lenyomat** azonban **megmarad.** Isten irgalmassága viszont még ennél is erősebb. Az Atyától nyert bűcsúvá (indulgentia) válik, mely Krisztus Jegyesének közvetítésével érkezik a bocsánatot nyert bűnöshöz, megszabadítja a bűn következményének minden maradványától, és képessé teszi arra, hogy szeretettel cselekedjen, és inkább a szeretetben növekedjék, mint hogy visszaessen a bűnbe. (Ferenc pápa: Az irgalmasság arca)

Sokféle szegénység, mely ma könyörületességért kiált: A szegénység számunkra, keresztények számára nem szociológiai, hanem teológiai kategória. (Irg. Egyh. 141.) Hol van Isten, amikor emberek éheznek, súlyos betegségektől szenvednek? Jézus bennük van, ő szenved bennük, egészen azonosulva valamennyiükkel.

Ő annyira eggyé vált velük, hogy szinte „egy testet” alkot velük. Magán hordja az egész emberiség testi, erkölcsi és lelki sebeit. Arra kaptunk meghívást, hogy szolgáljuk a megfeszített Jézust minden semmibe vett emberben, hogy megérintsük az ő áldott testét abban, aki kirekesztett, éhez, szomjazik, meztelen, bebörtönzött, beteg, munkanélküli, üldözött, menekült vagy bevándorló. Ott van a mi Istenünk, ott érintjük meg az Urat!

(Beszéd a keresztúton) Nyissuk föl a szemünket, hogy észrevegyük a világ nyomorúságát... Ragadjuk meg kezüket, hogy érezzék jelenlétünk, barátságunk, és hogy együtt lebonthassuk a **közömbösség barikádját**. Ezen „legkisebbek” mindegyikében maga Krisztus van jelen. Az ő teste válik újra láthatóvá mint megkínzott... kiéheztetett, menekülő test..., hogy fölismerjük, megérintsük és ápoljuk. (Irgalmasság arca) Segítsük, aki egyedül és elhagyatva érzi magát, aki nem látja értelmének értelmét. Kísérjük azokat, akik nem ismernek téged. Ne legyünk olyanok mint sok fiatal, akik idő előtt nyugdíjba vonultak. Ez egy retúrjegy nélküli utazás, csomagok nélkül, követve Istenünk örültségét, aki megtanítja, hogy megtaláljuk őt a szegénységben, rászorulóban. (vö. IVT pápai beszédek 2016.) A peremvidékekre menjünk, azokhoz, akik legtávolabb vannak, akik nem látogatják a plébániát. **Ők a mi VIP-vendégeink**. Keressük őket az utcán! (Irg. Egyháza, 89.o.)

Exodusra kell indulnunk a peremvidékre, mely pl. az olyan gyermekek világa, **akik nem tudnak keresztet vetni**. (Irg. egyh. 35. o.)

Azt mondd nekem: „De Atyám, én nagyon korlátozott vagyok, bűnös vagyok, mit tehetnék?” Amikor az Úr hív minket, nem arra gondol, mik vagyunk, nem arra, mik voltunk, nem arra, mit tettünk vagy mit mulasztottunk el. Ellenkezőleg: abban a pillanatban, amikor hív minket, ő mindazt nézi, amit tenni tudnánk, mindazt a szeretetet, amelyet adni tudunk. Ő mindig a jövőre, a holnapra fogad. **Jézus mindig a jövő horizontjában, és sosem a múzeumban lát téged!** (Ferenc pápa krakkói beszéde az imavirrasztáson, IVT, 2016. július 30.)

A mai világot uraló gazdaságközpontú emberképben a kirekesztés kultúrája került előtérbe, az **"eldobás kultúrája"**. Nincs hely az öregek vagy a nemkívánt gyermekek számára. Nincs idő rá, hogy megálljunk egy szegénnyel az utcán. Legyen bátorságotok szembeszállni ezzel a kultúrával! Szolgáljátok a közösség és a **találkozás kultúráját!** (Irg. Egyh. 95.o.) Valamennyi környezetkárosítás legsúlyosabb következményei a legszegényebb embereket sújtják.

Például a halállomány kimerülése különösen a kisüzemi halászatból élőknek árt, akik nem tudják munkájukat mással helyettesíteni; a tengerszint emelkedése pedig főleg az elszegényedett, part menti népességet sújtja, amely nem tud máshová költözni. (Laudato Si 48.) Az emberek általában nincsenek egyértelműen tudatában azoknak a problémáknak, amelyek különösen a kirekesztetteket sújtják.

Pedig az utóbbiak jelentik a bolygón élő emberek legnagyobb részét: több milliárd emberről van szó. A fizikai érintkezésnek és találkozásnak ez a hiánya,... segíti a lelkiismeret elaltatását. (Laudato Si 49.) Egy kisebbség úgy véli, joga van ahhoz, hogy olyan arányban fogyasszon, amelyet lehetetlen lenne általánossá tenni, mert **a bolygó be sem tudná fogadni egy ilyen fogyasztás hulladékát**. Azt is tudjuk, hogy az előállított élelmiszerek megközelítőleg egyharmadát eltételezzük, és „ételt kidobni olyan, mintha a szegények asztaláról lopnánk”. *Katekézis (2013. június 5.): Insegnamenti 1/1 (2013) 280.* (Laudato Si 50.)

KÉRDÉSEK: Vegyétek sorra az irgalmasság testi-lelki cselekedeteit és mondjatok példát, arra, hogyan azt modern világunkban élethetitek az iskolában, családban, Egyházban, társadalomban! (Farkas L.) És te, kedves fiatal, érezted-e már, hogy megpihen rajtad a végtelen szeretetnek ez a pillantása, amely a bűneiden, korlátaidon, bukásaidon túl továbbra is bízik benned és reménnyel tekint a létedre? Tudatában vagy-e annak, hogy milyen értéket képviselsz annak az Istennek a szemében, aki szeretetében mindenét neked adta? Ahogyan Szent Pál magyarázza: „Isten azonban azzal tesz tanúságot irántunk való szeretetéről, hogy Krisztus meghalt értünk, amikor még bűnösök voltunk”. De átérezzük-e valóban ezeknek a szavaknak az erejét? (Ferenc pápa üzenete a Krakkói Ifjúsági Világtalálkozóra) A szegények az isteni irgalmasság különleges kedvezményezettjei. Adtunk-e enni az éhezőknek? Áldoztunk-e időt a betegek ápolására és a rabok meglátogatására? Segítettünk-e megszabadulni a kétségektől, amelyek a magány forrásai és gyakran félelmet keltenek? Képesek voltunk-e legyőzni a tudatlanságot, melyben milliók élnek, elsősorban azok a gyermekek, akik nem kapják meg a szükséges segítséget a nyomorból való kiemelkedéshez? Ott voltunk-e a magányos és gyötördő ember mellett, megbocsátottunk-e a minket megbántóknak, és elutasítottuk-e a bosszúállás, a gyűlölet minden formáját, melyek erőszakhoz vezetnek. (Irgalmasság arca) Nincs külön egyházuk az európaiaknak, egy másik az afrikaiaknak. Én mint katolikus megélem az Egyháznak az egységét? Vagy nem érdekel, mert be vagyok zárkózva a magam kis csoportjába? Azok közé tartozom, akik "privatizálják" az Egyházat a maguk csoportja, a maguk nemzete, saját barátaik számára? Amikor arról hallok, milyen sok keresztény szenved a világban, vajon közömbös vagyok, vagy úgy érzem, mintha egy családtagom szenvedne? Amikor arra gondolok vagy arról hallok, hány keresztényt üldöznek, akár ölnek meg hitéért, megérinti ez a szívemet, vagy nem jut el hozzám? Nyitott vagyok a családom fivére vagy nővére iránt, aki életét adja Jézus Krisztusért? Imádkozunk egymásért? Hadd kérdezzek meg titeket: hányan imádkoznak közületek azokért a keresztényekért, akiket üldöznek? Imádkozom-e azért a fivérért, vagy azért a nővéreért, aki bajban van, akinek meg kell vallania és meg kell védenie a hitét? (Irg. Egyháza 44-45. o.) Mindenki tegye fel magának a kérdést: vajon növelem-e az egységet a családban, a plébánián, a közösségekben, vagy pletykafészek vagyok, szakadás és megosztás okozója? Nem is tudjátok, milyen rosszat tesznek az Egyháznak, a plébániáknak, a közösségeknek a pletykák, nagyon nagy rosszat. A pletykák sebeznek. A kereszténynek inkább el kellene haragnia a nyelvét, minthogy pletykálkodjon. Vajon elég alázatos vagyok-e, hogy türelemmel és áldozattal varrjam össze a közösség sebeit? (Irg. Egyháza, 47. o.)

Kérdem tőletek: ti beszéltek a nagyszületekkel? Úgy-ahogy! Keressétek fel nagyszületeket, nekik van életbölcsségük, és olyan dolgokat fognak mondani nektek, amelyek megérintik szíveteket! (Ferenc pápa beszéde a Krakkói IVT-n, a fiatalok fogadóünnepségén 2016. július 28-án).

Az utolsó bekezdés részletesebb kifejtése az előadói verzióhoz:

Hol van Isten, ha a világban van rossz, ha vannak éhezõ, szomjazó, hajléktalan, menekülõ és menedékkérõ emberek? Hol van Isten, amikor ártatlan emberek halnak meg erõszak, terrorizmus és háborúk következtében? Vagy amikor a gyerekeket kihasználják, megalázzák, és õk is súlyos betegségektõl szenvednek? Hol van Isten, nem látja azokat, akiket kétely emészt, és akik lelkükben megtörték? Vannak kérdések, amelyekre nincs emberi válasz. Csak Jézusra nézhetünk, és õt kérdezhetjük. Jézus válasza pedig ez: „Isten bennük van!” **Jézus bennük van, õ szenved bennük**, egészen azonosulva valamennyiükkel. Ő annyira eggyé vált velük, hogy szinte „egy testet” alkot velük. Amikor meghal a kereszten, az Atya kezébe helyez minket, magára veszi és **magán hordja** – önátadó szeretettel – **az egész emberiség testi, erkölcsi és lelki sebeit**. Arra kaptunk meghívást, hogy szolgáljuk a megfeszített Jézust minden semmibe vett emberben, hogy megérintsük az õ áldott testét abban, aki kirekesztett, éhez, szomjaz, mezítelen, bebörtönzött, beteg, munkanélküli, üldözött, menekült vagy bevándorló. Ott van a mi Istenünk, ott érintjük meg az Urat! Maga Jézus mondta meg nekünk, õ magyarázta el, milyen „szabály” alapján ítéltetünk meg: valahányszor ezt tesszük legkisebb testvérünknek, neki tesszük (vö. Mt 25,31–46). (Ferenc pápa beszéde a Krakkói IVT-n, a fiatalok keresztútjának végén 2016. július 29.)

Szegények, betegek, foglyok, rászorulókat iránti könyörületesség: Boldog Piergiorgio Frassati példája jut eszembe. Ő mondta: „Jézus minden reggel meglátogat engem a szentáldozásban, és én ezt a tõlem kitelõ egyszerű módon, a szegények meglátogatásával viszonozom”. A szükségét szenvedõknek sokkal többet adott, mint pusztán anyagi javakat: önmagát adta, idõt, szavakat, meghallgatást ajándékozott nekik. (Ferenc pápa üzenete a XXXI. krakkói ifjúsági világtalálkozóra)

A Szentévbén megtapasztalhatjuk majd, hogy mit jelent megnyitni a szívünket azok felé, akik a modern világ – gyakran drámai módon létrehozott – perifériáin élnek. Hány sebet ütnek azok testén, akiknek már nincs hangjuk, mert a jajs zavukat elnyomta és elhallgattatta a gazdag népek közömbössége. Ne süppedjünk bele a megalázó közömbösségbe, a lelket érzéketlenné változtató és az újdonság felfedezését megakadályozó megszokottságba, a romboló cinizmusba. Nyissuk föl a szemünket, hogy észrevegyük a világ nyomorúságát... Ragadjuk meg kezüket, hogy érezzék jelenlétünk, barátságunk, és hogy együtt lebonthassuk a **közömbösség barikádját**, mely gyakran elég hatalmasnak tûnik ahhoz, hogy elrejtse az önzést és a képmutatást. (Ferenc pápa: Az irgalmasság arca)

Ezen „legkisebbek” mindegyikében maga Krisztus van jelen. Az õ teste válik újra láthatóvá mint megkínzott, megsebzett, megostorozott, kiéheztetett, menekülõ test..., hogy fölismerjük, megérintsük és ápoljuk. Ne felejtjük el Keresztes Szent János szavait: „Az élet alkonyán a szeretet alapján ítéltetünk meg.” (Világosság és szerelem szavai 57.)

Ti képesek vagytok álmodni? (Igen!) Amikor a szív nyitott és képes álmodni, akkor van hely az irgalmasságnak, van hely megsimogatni azokat, akik szenvednek, van hely azok mellé állni, akiknek nincs béke a szívükben, vagy nélkülözik a létfontosságú dolgokat, vagy nélkülözik a legszebbet: a hitet... Fájdalmas olyan fiatalokat látnom, akik **idõ elõtt „nyugdíjba vonultnak”** látszanak. Akik „bedobták a törõlközõt”, még mielõtt elkezdõdött volna a meccs. Akik „feladták”, még mielõtt elkezdtek volna játszani. Akik elhagyták az életet a „bódueltságot” keresve... (Ferenc pápa beszéde a Krakkói IVT-n, a fiatalok fogadóünnepségén 2016. július 28-án).

Most pedig valamennyien kérjük az Urat – mindenki ismétlje meg csendben a szívében –: Urunk, vess minket az irgalmasság kalandjába! Vess minket abba a kalandba, hogy hidakat építsünk és falakat (kerítések) lebontsunk! Vess minket abba a kalandba, hogy segítsük a szegényt, azt, **aki egyedül és elhagyatva érzi magát**, aki nem látja többé életének értelmét! Vess minket abba a kalandba, hogy **kísérjük azokat, akik nem ismernek** téged, és mondjuk ki elõttük lassan és nagy tisztelettel a te nevedet, a mi hitünk okát. Ösztönözz minket, ...hogy meghallgassuk azokat, akiket nem értünk, akik más kultúrából, más népbõl valók, azokat is, akiktõl félünk, mert azt hisszük, árthatnak nekünk. (Ferenc pápa beszéde a Krakkói IVT-n, a fiatalok fogadóünnepségén 2016. július 28-án).

Megkísérhet bennünket, hogy bezárkózva maradjunk – félelembõl vagy kényelembõl – önmagunkba és közegeinkbe. A Jézus által kijelölt út viszont egyirányú: kilépni önmagunkból. **Ez egy retúrjegy nélküli utazás. Exodusra** kell indulnunk önmagunkból, elveszíteni életünket õerte (vö. Mk 8,35), az önátadás útját követve... Azt kéri, hogy **csomagok nélkül** induljunk útnak, mondjunk le biztonságot nyújtó dolgainkról, és egyedül beléje gyökerezzünk. (Ferenc pápa beszéde Krakkóban püspököknek, papoknak, szerzeteseknek, pap- és szerzetesnövendékeknek, 2016. július 30.)

Az evangéliumnak, Isten irgalmassága élõ könyvének, melyet folytonosan olvasnunk és újraolvasnunk kell,

vannak még üres oldalai a végén: nyitott könyv marad, melyet nekünk kell továbbírunk ugyanazzal a stílussal, vagyis az irgalmasság tetteit cselekedve. (Ferenc pápa beszéde Krakkóban püspököknek, papoknak, szerzeteseknek, pap-és szerzetesnövendékeknek, 2016. július 30.)

Vannak helyzetek, amelyek távolinak bizonyulhatnak, amíg valamiképpen meg nem érintjük. Vannak dolgok, amelyeket nem értünk, mert csak képernyőn keresztül látunk.

Kedves fiatalok, nem azért jöttünk a világra, hogy „vegetáljunk”, nem azért, hogy kényelmesen ellegyünk, hogy az életből díványt csináljunk, mely elaltat minket; ellenkezőleg, más valamiért jöttünk: hogy nyomot hagyjunk. Nagy bűnultság: amikor azt kezdjük gondolni, hogy a boldogság szinonimája a kényelem, hogy boldognak lenni azt jelenti: alva és elkábítva éljük az életünket, hogy a boldogság egyetlen módja a kábulat... Létezik ám sok más, társadalmilag elfogadott kábítószer, amely szintén nagy, vagy még nagyobb rabságba dönt. (Ferenc pápa krakkói beszéde az imavirrasztáson, IVT, 2016. július 30.)

Barátaim, Jézus a kockáztatás Ura, a mindig „tovább” Ura. Jézus nem a komfort, a biztonság és a kényelem Ura. Jézus követéséhez szükség van egy adag bátorságra, el kell döntenie, hogy a díványt lecseréljük egy pár cipőre, amelyekben képes leszel soha nem álmodott, de nem is gondolt utakon járni, olyan utakon, amelyek képesek új távlatokat nyitni, képesek **örömmel fertőzni**, azzal az örömmel, amely Isten szeretetéből fakad, azzal az örömmel, amelyet szívedben hagy az irgalmasság minden gesztusa és cselekedete. Utakra indulsz, követve Istenünk „örültségét”, aki megtanítja nekünk, hogy megtaláljuk őt az éhezőben, a szomjazóban, a mezítelenben, a betegben, a bajba került barátban, a bebörtönzöttben, a menekültben, a bevándorlóban, a magányos szomszédban. Elindulsz Istenünk útjain, aki arra hív minket, hogy közszereplők legyünk, gondolkodó emberek, társadalmi vezetők; aki arra ösztönöz minket, hogy szolidárisabb gazdaságban gondolkodjunk. (Ferenc pápa krakkói beszéde az imavirrasztáson, IVT, 2016. július 30.)

Kifogásaink: Azt mondhatnátok nekem: „De Atyám, ez nem mindenkinek szól, hanem csak néhány választottnak!” Igen, ez igaz, és ezek a választottak mindazok, akik készek arra, hogy megosszák életüket másokkal. (Ferenc pápa krakkói beszéde az imavirrasztáson, IVT, 2016. július 30.)

Isten vár tőled valamit, Isten akar tőled valamit, Isten vár téged. Isten jön, hogy áttörje bezártságunkat, hogy megnyissa életünk, látásunk és nézésünk ajtaját.

A mai világ azt kéri tőletek, hogy legyetek a történelem főszereplői.

Azt mondd nekem: „De Atyám, én nagyon korlátozott vagyok, bűnös vagyok, mit tehetnék?” Amikor az Úr hív minket, nem arra gondol, mik vagyunk, nem arra, mik voltunk, nem arra, mit tettünk vagy mit mulasztottunk el. Ellenkezőleg: abban a pillanatban, amikor hív minket, ő mindazt nézi, amit tenni tudnánk, mindazt a szeretetet, amelyet adni tudunk. Ő mindig a jövőre, a holnapra fogad. **Jézus mindig a jövő horizontjában, és sosem a múzeumban lát téged!** (Ferenc pápa krakkói beszéde az imavirrasztáson, IVT, 2016. július 30.)

Ha bezárkózva maradunk, akkor az történik velünk, ami minden bezárt dologgal. Amikor egy szoba zárva marad, egy idő után érezni a dohsszagot. És ha valaki be van oda zárva, az megbetegszik. Ha egy keresztény bezárkózik saját csoportjába, plébániájába, mozgalmába, az betegséget jelent. Ha egy keresztény kilép az utcára, a peremvidékre, akkor megtörténhet vele, ami bárki mással is, aki az utcára lép: a baleset. Ezerszer jobb egy balesetet szenvedett Egyház, mint egy beteg Egyház. (Ferenc pápa, Az Irgalom Egyháza (2014, Libreria Editrice Vaticana, ford. Sajó Tamás, 2014 Európa könyvkiadó, 34.)

A szegények kiáltása: Tudjátok mi az a peremvidék, amelynek láttán mindig elszorul a szívem? Püspökségem idején találkoztam vele. Az olyan gyermekek világa, **akik nem tudnak keresztet vetni**. (Irg. egyh. 35. o.) "Láttam népem nyomorúságát Egyiptomban, hallottam kiáltását a munkafelügyelők kegyetlensége miatt, és ismerem szenvedését. Leszálltam tehát, hogy megszabadítsam...most tehát jöjj, hadd küldjelek" (Kiv 3,7-10). Ha süketek maradunk e kiáltás előtt, holott mi lennénk Isten eszköze a szegény meghallgatására, akkor szembefordulunk az Atya akaratával és tervével. "Mert akkor a szegény az Úrhoz kiált ellened és neked bűnöd lesz." (MTörv 15,9).

A nélkülözésük iránti szolidaritás hiánya pedig közvetlenül is hatással van Istennel való kapcsolatunkra: "aki birtokolja a világ javait és szűkölködni látja testvérét, de a szívét elzárja előle, hogyan marad meg abban az Isten szeretete?" (Irgalom Egyháza 39-40. o.) Tudatosan alakítsuk úgy lelkipásztori munkánkat, hogy a peremvidékekre menjünk, azokhoz, akik legtávolabb vannak, akik nem látogatják a plébániát. **Ők a mi VIP-vendégeink**. Keressük őket az utcán! (Irg. Egyháza, 89.o.)

Ez meghívás Jézus által a találkozás kultúrájának előmozdítására. A mai világot uraló gazdaságközpontú emberképben a kirekesztés kultúrája került előtérbe, az **"eldobás kultúrája"**. Nincs hely az öregek vagy a nemkívánt gyermekek számára. Nincs idő rá, hogy megálljunk egy szegénnyel az utcán. Sokak számára az emberi kapcsolatok két modern "dogma" határozza meg: hatékonyság és pragmatizmus. Legyen bátorságotok

szembeszállni ezzel a kultúrával! Szolgáljátok a közösség és a **talákozás kultúráját!** (Irg. Egyh. 95.o.)

Ha kilépünk magunkból, szegénységre találunk. Manapság - mennyire fáj ezt mondani - nem nagy újság egy megfagyott hajléktalanra gondolni. Manapság talán a botrány a hír. Egy jó zaftos botrány, no az aztán hír, de az hogy annyi gyereknek nincs mit ennie, az nem hír. Súlyos dolog ez, nagyon súlyos. Nem hagyhat nyugodni minket, hogy hát ilyen a világ. Nem lehetünk megfélemlített keresztények, olyan túlművelt keresztények, akik tea mellett nyugodtan beszélgetnek teológiai problémákról. Nem! Bátor keresztényekké kell válnunk, és meg kell keresnünk azokat, akik ugyancsak Krisztus testéhez tartoznak. Irg. Egyh. 137-139.o.

Amikor előző püspökségemben kimentem gyóntatni, és jött valaki, mindig feltettem a kérdést: "ad alamizsnát?" "Igen atyám!" "Nagyon jó, nagyon jó." És ilyenkor még két kérdést feltettem: "Mondja, amikor alamizsnát ad, a szemébe néz annak, akinek adja?" "És amikor alamizsnát ad, megérinti annak kezét, akinek az alamizsnát adja, vagy csak odahítja a pénzt?" Ez a lényeg: Krisztus teste, megérinteni Krisztus testét. Életben tartani magunkban a fájdalmat a szegényekért. **A szegénység számunkra, keresztények számára, nem szociológiai kategória, nem, elsősorban teológiai.** Azt mondanám, az első számú kategória. Mert a mi Istenünk, Isten Fia, amikor leszállt közénk, szegénnyé lett, hogy így haladjon végig velünk az úton. A felebarát szeretete nem valami absztrakt, hanem mélyen konkrét dolog, azt jelenti, hogy minden személyben a szolgálni kívánt Úr arcát látjuk, és az ő konkrét szükségletei szerint szolgáljuk Őt. (Irg. Egyháza, 141.o.)

Az erőszak, az igazságtalanság, a családi melegség hiánya, traumatikus események, menekülés otthonról, a jövő bizonytalansága, a menekülttáborban - mindezek embertelenné teszik a létezést, s konkrét odafigyelés igényelnek minden keresztény és az egész közösség részéről. (Irg. Egyh. 143.o.)

Állapotuk iránt nem lehetünk közömbösek. Emlékezzünk rá, hogy a menekültek, a hajléktalanok, az áldozatok sebeit gyógyítva a szeretetnek azt a parancsát teljesítjük, amelyet Jézus ránk hagyott, amikor az idegennel, a szenvedővel, s az erőszak és kizsákmányolás minden ártatlan áldozatával azonosította magát. Gyakrabban kellene újra olvasnunk Máté evangéliumának 25. fejezetét, ahol az utolsó ítéletről beszél. Minden lelkipásztornak és közösségnek figyelemmel kell fordulnia a menekült és hazájukból erőszakkal kidasított keresztények, illetve a keresztény bevándorlók hitéletére is. Irg. Egyh. 144-145.o.

Vajon föléje hajlok annak, aki nehézségben van, vagy félek bepiszkítani a kezem? Csak magamat szolgálom, vagy képes vagyok másokat is szolgálni, mint Krisztus, aki annyira szolgálni jött, hogy végül életét is odaadta értünk. Szemébe nézek-e azoknak, akik igazságosságot kérnek, vagy elfordítom a fejem, hogy ne kelljen látnom a tekintetüket? Nem elég az ingyen zsemle, ha nem kíséri a lehetőség, hogy a másik megtanuljon saját lábára állni. Nem elegendő az a szeretet, amely ott hagyja a szegényt, ahol van. (Irg. Egyh. 147-148.o.)

A Föld kiáltása: A legelhagyatottabb legsanyargatottabb szegények közé sorolhatjuk a mi elnyomott és elpusztított Földünket, amely „sóhajtozik és vajódik” (Róm 8,22). (Ferenc pápa Áldott légy kezdetű enciklikája Laudato si 2015, Magyar Katolikus Püspöki Konferencia, 2.)

Bartholomaiosz pátriárka annak szükségességére utalt, hogy mindenki bánja meg, amit személy szerint ártott a bolygónak, mert „amilyen mértékben valamennyien kis környezeti károkat okozunk”, el kell ismernünk, hogy „kisebb-nagyobb mértékben hozzájárultunk a teremtés elcsúfításához és elpusztításához”. (Laudato Si 8.)

A pátriárka azt javasolta, hogy térjünk át a fogyasztásról az áldozathozatalra, a mohóságról a nagylelkűsége, a pazarlásról javaink másokkal való megosztására, olyan aszkézist gyakorolva, amellyel megtanulunk adni, és nem csak lemondani. (Laudato Si 9.)

A magatartásformák, a hívők között is, a probléma tagadásától a közömbösséig, a kényelmes beletörődésig vagy a technikai megoldásokban való vak bizalomig terjednek. (Laudato Si 14.)

Valamennyi környezetkárosítás súlyosabb következményei a legszegényebb embereket sújtják.” Például a halállomány kimerülése különösen a kisüzemi halászatból élőknek árt, akik nem tudják munkájukat mással helyettesíteni; a vízszennyezés különösen a legszegényebbekre hat kedvezőtlenül, akik nem tudnak palackozott vizet vásárolni; a tengerszint emelkedése pedig főleg az elszegényedett, part menti népességet sújtja, amely nem tud máshová költözni. Sok szegény idő előtt meghal, konfliktusok keletkeznek az erőforrások hiánya miatt. (Laudato Si 48.)

Az emberek általában nincsenek egyértelműen tudatában azoknak a problémáknak, amelyek különösen a kirekesztetteket sújtják. Pedig az utóbbiak jelentik a bolygón élő emberek legnagyobb részét: több milliárd emberről van szó. Az ő problémáikat mintegy függelékként kezelik. A hatalmi központok sokszor tőlük távol, elszigetelt városi térségekben találhatók, nincs közvetlenül kapcsolatuk az ő problémáikkal. A fizikai érintkezésnek és találkozásnak ez a hiánya, melynek olykor városaink részekre osztása is kedvez, segíti a lelkiismeret elaltatását és a részrehajló vizsgálatokban a valóság egy részének figyelmen kívül hagyását. Egy igazi ökológiai megközelítés mindig szociális megközelítéssé is válik. Fontos, hogy meghallja a föld kiáltását és a szegények kiáltását is. (Laudato Si 49.)

Egy kisebbség úgy véli, joga van ahhoz, hogy olyan arányban fogyasszon, amelyet lehetetlen lenne általánossá tenni, mert **a bolygó be sem tudná fogadni egy ilyen fogyasztás hulladékát**. Azt is tudjuk, hogy az előállított élelmiszerek megközelítőleg egyharmadát eltékozoljuk, és „ételt kidobni olyan, mintha a szegények asztaláról lopnánk”. *Katekézis (2013. június 5.): Insegnamenti 1/1 (2013) 280. (Laudato Si 50.)*